

Johtokunnan kokous

Aika	Keskiviikko 7.3.2018 klo 13.00 – 16.00								
Paikka	Kansalliskirjasto, Fabianian neuvotteluhuone, 2. kerros								
Läsnä	<table><tr><td>Puheenjohtaja</td><td>Ismo Silvo</td></tr><tr><td>Sihteeri</td><td>Anne-Mari Sund</td></tr><tr><td>Esittelijät</td><td>Kai Ekholm Liisa Savolainen Johanna Lilja Pirkko Keloharju Heli Kautonen</td></tr><tr><td>Jäsenet</td><td>Cecilia af Forselles Juha Haataja Tuula Haavisto Kimmo Nuotio Marja-Liisa Lonardi Sinikka Luokkanen Esko Ukkonen</td></tr></table>	Puheenjohtaja	Ismo Silvo	Sihteeri	Anne-Mari Sund	Esittelijät	Kai Ekholm Liisa Savolainen Johanna Lilja Pirkko Keloharju Heli Kautonen	Jäsenet	Cecilia af Forselles Juha Haataja Tuula Haavisto Kimmo Nuotio Marja-Liisa Lonardi Sinikka Luokkanen Esko Ukkonen
Puheenjohtaja	Ismo Silvo								
Sihteeri	Anne-Mari Sund								
Esittelijät	Kai Ekholm Liisa Savolainen Johanna Lilja Pirkko Keloharju Heli Kautonen								
Jäsenet	Cecilia af Forselles Juha Haataja Tuula Haavisto Kimmo Nuotio Marja-Liisa Lonardi Sinikka Luokkanen Esko Ukkonen								

1 §

Kokouksen avaus

Kai Ekholm avasi kokouksen ja toivotti jäsenet tervetulleiksi johtokunnan viimeiseen kokoukseen. Todettiin, että puheenjohtaja Sari Lindblom sekä varapuheenjohtaja ovat estyneet osallistumasta kokoukseen. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Ismo Silvo. Lisäksi todettiin, että Kristiina Hormia-Poutasen sijaisena ja esittelijänä toimii palvelupäällikkö Heli Kautonen.

2 §

Kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen

Helsingin yliopiston johtosäännön 17 § mukaan hallintoelin on päätösvaltainen, kun vähintään puolet jäsenistä, kokouksen puheenjohtaja mukaan luettuna, on läsnä.

Päätös: Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3 §

Kokouksen esityslistan hyväksyminen

Helsingin yliopiston johtosäännön 16 § mukaan kokouksessa käsiteltävät asiat on mainittava kokouskutsussa. Hallintoelin voi läsnä olevien jäsenten yksimielisellä päätöksellä ottaa käsiteltäväksi kiireellisen asian, jota ei ole kokouskutsussa mainittu.

Esitys: Hyväksytään esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

Päätös: Esityslista hyväksyttiin.

4 §

Kokouksen pöytäkirjan tarkistaminen

Esitys: Valitaan pöytäkirjantarkastajiksi Ulla Nygren ja Kristiina Markkula.

Päätös: Valittiin pöytäkirjantarkastajiksi Tuula Haavisto ja Cecilia af Forselles.

ILMOITUSASIAAT

5 §

Ajankohtaisia asioita

- Vuoden ensimmäinen Kansalliskirjaston hankkeiden ajankohtaisista asioista kertova Missä mennään -katsaus on nyt luettavissa osoitteessa <https://www.kiwi.fi/display/mm/1-2018>.
- Suomen Pen luovutti Kansalliskirjaston ylikirjastonhoitaja Kai Ekholmille vuosittaisen sananvapauspalkinnon: <https://www.kansalliskirjasto.fi/fi/uutiset/suomen-penin-sananvapauspalkinto-kai-ekholmille>
- Tekijänoikeuden alaisten kotimaisten digitaalisten lehtiaineistojen avaukset: yleiseen verkkokäyttöön avattu lehdet vuoteen 1929, vuoden sopimus Kopioston kanssa. Neuvotteluja käydään lehtien avaamisesta rajattuun tutkimuskäyttöön vuoden 2019 loppuun asti, avattavat lehdet vuoteen 2010. Mahdolliset käyttäjäorganisaatiot: HY/hum tdk + Ruralia-instituutti, Jyväskylän yo, Oulun yo/HIKUVIE tutkinto-ohjelman henkilökunta, Tampereen yo, Turun yo/Kulttuurihistorian oppilaineen tutkimusryhmä.
- Ylikirjastonhoitajana, professori Kai Ekholmin juhlaseminaari järjestetään 2.10.2018

6 §

Tapahtumia ja näyttelyitä

- [Kansalliskirjaston näyttely KAUNISTA!](#) esittelee kirjansidoksia 1400-luvulta tähän päivään. Johtokunnalle on varattu mahdollisuus tutustua näyttelyyn kokouksen jälkeen noin klo 15.00.
- Muut kirjaston näyttelyt: <https://www.kansalliskirjasto.fi/fi/ajankohtaista/nayttelyt>

Esitys: Merkitään tiedoksi kohdat 5-6.

Päätös: Merkittiin tiedoksi.

PÄÄTÖSASIAAT

7 §

Finnan konsortior ryhmän kokoonpano 2018-2019 ja konsortiodokumenttien muutos (Heli Kautonen), liitteet 1-3

Kansalliskirjasto on koonnut esityksen Finna- jäsenorganisaatioiden, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä intressiryhmien edustajiksi Finnan konsortior yhmään kaudelle 2018-2019 (liite 1).

Kansallinen digitaalinen kirjasto (KDK) -hanke päättyi vuoden 2017 lopussa. Finna-konsortion säännöt ja toimintaperiaatteet on päivitetty vastaamaan KDK-hankkeen jälkeistä tilannetta (liitteet 2-3).

Esitys: Hyväksytään Finna-konsortior yhmän kokoonpano sekä Finna-konsortiodokumenttien muutokset esitysten mukaisesti.

Päätös: Päätettiin esityksen mukaisesti.

8 §

FinELib-ohjausryhmän kokoonpanon muutos kaudella 2017 – 2020 (Heli Kautonen)

Johtokunta on vahvistanut 16.2.2017 FinELib-ohjausryhmän kokoonpanon. Ohjausryhmän kokoonpanoon esitetään seuraava muutos:

Opetus- ja kulttuuriministeriön edustajana on toiminut kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen ja varajäsenenä kulttuuriasiainneuvos Leena Aaltonen. Ministeriö esittää jäsenekseen ylitarkastaja Tapani Sainiota ja varajäseneksi kulttuuriasiainneuvos Minna Karvosta.

Esitys: Hyväksytään FinELib-ohjausryhmän jäsenmuutokset esityksen mukaisesti.

Päätös: Päätettiin esityksen mukaisesti.

9 §

Kansalliskirjaston raportti vuoden 2017 toiminnasta ja taloudesta (Kai Ekholm, Liisa Savolainen, Johanna Lilja, Heli Kautonen), liite 4

Kansalliskirjaston vuoden 2017 toiminta ja keskeisimmät saavutukset on koottu vuosiraporttiin. Vuosiraportti sisältää tilinpäätöksen.

Esitys: Hyväksytään Kansalliskirjaston vuosiraportti 2017 ja käsitellään tilinpäätös 2017.

Asian käsittely:

- Kai Ekholm, Johanna Lilja sekä Heli Kautonen esittelivät kirjaston vuoden 2017 keskeiset saavutukset, painopisteet sekä tunnusluvut.
- Vuoden 2017 aikana kirjasto juhlisti 100-vuotiaista Suomea monin tavoin ja jatkoi määrätietoisesti historiallisen sanomalehtikirjaston tekijänoikeudellisen aineiston avaamista. Sananvapausnäyttely sai tiedonjulkistamisen palkinnon. Tutkimuskirjaston asiakaspalvelua tehostettiin tiloja ja paikallispalveluja uudistamalla. Vuoden aikana lanseerattiin uusi Data.nationallibrary.fi - avoimen datan palvelu sekä kansallisbibliografia Fennica julkaistiin linkitettyinä datana. Saavutuksiin lukeutuvat myös FinELibin lisenssineuvottelut, joissa varmistettiin paitsi tieteellisten lehtien saatavuus, myös kirjoittajien mahdollisuus julkaista artikkeleitaan avoimesti rinnakkaisjulkaisuissa.
- Kirjasto sai kiitosta siitä, että aineistohankintaohjelmaan kuuluvat tieteelliset monografiat.
- Liisa Savolainen esitteli raporttiin sisältyvän talouskoosteen ja kertoi kirjaston rahoitustilanteesta sekä kulujakaumasta. Vuoden 2017 tulos on noin 570 000 euroa ylijäämäinen. Ylijäämän käytöstä on tehty suunnitelma, joka käsitellään kohdassa 10.
- Todettiin, että kirjaston vuosi 2017 oli menestyksenkäs ja kirjastossa on löydetty kulujen ja tuottojen tasapaino. Johtokunta keskusteli Helsingin yliopiston rahoitusosuuden laskusta ja sen syistä.
- Lopuksi todettiin, että vuosiraportti on selkeä. Sovittiin, että raporttiin tehdään terminologisia tarkennuksia korkeakoulujen osalta.

Päätös: Johtokunta hyväksyi Kansalliskirjaston vuosiraportin ja käsiteli vuoden 2017 tilinpäätöksen.

KESKUSTELUASIAT

10 §

Kirjaston talous ja toiminta 2018 – 2020: Investointivaraukset ja tunnistetut riskit (Kai Ekholm ja Liisa Savolainen), liite 6

Johtokunnan edellisessä kokouksessa 11.10.2017 johtokunta vahvisti Kansalliskirjaston toimeenpanosuunnitelman ja hyväksyi vuoden 2018 talousarvion. Käsitteilyn yhteydessä sovittiin, että kirjasto valmistelee riskianalyysin vuosille 2018 – 2020. Analyysissä otetaan huomioon perusrahoituksen vähentyminen, tulevat uudet palvelutarpeet sekä toimintaympäristön muutokset. Riskianalyysi sovittiin esitettävän johtokunnalle maaliskuun 2018 kokouksessa.

Kirjasto on valmistellut talouden ja toiminnan katsauksen suunnittelukauden loppuun. Katsauksessa esitetään tunnistetut riskit ja investointivaraukset, joita palveluiden kehittäminen toimintaympäristössä vaatii. Toiminnan ominaispiirteiksi, ja osaltaan myös riskitekijöiksi, on tunnistettu:

- tilaintensiivisyys
- dataintensiivisyys
- osaamisen johtaminen
- toiminnan polarisoitunut luonne: tarvitaan ammattiosaajia mutta myös erityisasiantuntijoita.

Esitys: Johtokunta keskustelee Kansalliskirjaston investointivarauksista ja tunnistetuista riskeistä 2018 - 2020. Johtokunta hyväksyy muistiossa olevan johtokunnan lausuman.

Asian käsittely:

- Kai Ekholm ja Liisa Savolainen esittelivät kirjaston investointivarauksista ja riskeistä valmistellun muistion. Kansalliskirjasto on hallinnut kokonaistalouttaan tarkalla henkilöstöpolitiikalla, kulukontrollilla ja keskittämällä toimitilojaan Unioninkatu 36:een.
- Kuluvalla suunnittelukaudella kirjasto panostaa erityisesti digitaalisen palvelutuotannon infrastruktuuriin ja hyödyntää siinä yliopiston taseeseen sisältyvää kumulatiivista ylijäämää.

- Jatkossa Kansalliskirjasto edellyttää, että sen talous suojataan paremmin OKM:n ja HY:n välisissä tulosneuvotteluissa. Mikäli kirjasto joutuu vuonna 2021 varautumaan perusrahoituksen merkittävään laskuun tai uusiin isoihin investointeihin, on kirjaston perustoiminta vaakalaudalla.
- Nykyisen palvelutason takaaminen edellyttää vuonna 2021 alkavalta tuloskaudelta sellaista perusrahoitusta, joka aidosti kattaa kiinteiden kustannusten kulut ja lisäksi tukee maltillista kehittämistä.

Päätös: Johtokunta keskusteli kirjaston toiminnasta ja taloudesta sekä tunnistetuista riskeistä. Johtokunta on huolella seurannut kirjaston taloustilannetta ja tukenut talon johtoa kirjaston rahoitusvähennyistä koskevissa ratkaisuissa. Johtokunta on esittänyt huolensa kirjaston talouden vakiinnuttamisesta. Johtokunta katsoo, että Helsingin yliopiston rooli kirjaston rahoittaja tulee selventää. Johtokunta hyväksyi muistion lausuman seuraavalla lisäyksellä (lisäys tummennuksella):

*”Johtokunta toivoo, että ministeriö **sekä yliopisto** seuraavaa suunnittelukautta huomioiden hyvissä ajoin vahvistaa kirjastolle riittävän perusrahoituksen.”*

11 §

Kirjastojärjestelmähankinnan tilanne (Heli Kautonen), liite 5

Suomalaiset korkeakoulukirjastot ovat valmistelleet yhteistä kirjastojärjestelmähanketta vuodesta 2011. Helmikuussa 2018 korkeakoulujen välinen hankintayhteistyö purkautui. Nykyinen kirjastojärjestelmä on kuitenkin tullut aikansa päähän ja uusi järjestelmä on hankittava.

Tässä tilanteessa kirjastoilla on kirjastojärjestelmähankinnassa kaksi vaihtoehtoa 1) hankkia valmis kaupallinen järjestelmä 2) liittyä avoimen lähdekoodin järjestelmän kehittämissyhteisöön. Suomalaiset korkeakoulukirjastot ovat omista toiminnallisista lähtökohdistaan jakautuneet näihin kahteen hankintaryhmään.

Heli Kautonen kertoi, että Kansalliskirjasto on päätenyt tässä vaiheessa liittymään avoimen lähdekoodin kirjastojärjestelmän valmisteluryhmään. Todettiin, että Helsingin yliopiston kirjasto puolestaan on aloittanut kaupallisen järjestelmän hankinnan valmistelut. Kummallakin kirjastolla on perusteet ratkaisuihinsa. Kansalliskirjastolla on laajat kansalliset palveluvastuut ja kirjasto on arvioinut järjestelmähankintaa erityisesti avoimuuden vaatimusten ja rajapintojen osalta. Kansalliskirjasto pitää tärkeänä, että Helsingin yliopiston piirissä olevia opiskelijoita ja tutkijoita pystytään jatkossakin palvelemaan hyvällä tasolla, kuten myös muitakin asiakasryhmiä.

Esitys: Keskustellaan kirjastojärjestelmähankinnan tilanteesta.

Päätös: Merkittiin kirjastojärjestelmähankinnan tilanne tiedoksi.

12 §

Tilannekatsaus Varastokirjaston ja Kansalliskirjaston yhdistämiseen (Liisa Savolainen), liite 7

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi 14.12.2017 työryhmän muistion Varastokirjaston yhdistäminen Kansalliskirjastoon: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:52 (<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160379/okm52.pdf>).

Työryhmän laatiman hallituksen esityksen mukaan valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan Varastokirjaston hallinnassa oleva toiminta ja omaisuus Kansalliskirjastolle, joka hallinnoisi kokoelmia yhtenä kokonaisuutena. Tästä kokonaisuudesta osa sijoittuisi arviolta vuodesta 2021 lähtien Mikkeliin ja toiminta Kuopiossa lakkaisi. Varastokirjaston henkilöstö siirtyisi Helsingin yliopiston palvelukseen 1.1.2019. Yhdistäminen perustuu hallitusohjelman keskushallinnon uudistamisen kehittämissperiaatteisiin.

Asian käsittely etenee valtioneuvostossa maaliskuussa ja eduskuntakäsittelyn on arvioitu olevan huhti-toukokuussa. Kirjaston saamien tietojen mukaan esittelyä muutetaan niin, että yhdistyminen tapahtuisi 1.8.2019.

Liisa Savolainen kertoi, että mahdollisen uudisrakennuksen tonttivaihtoehtoja ja rakennussuunnittelua Mikkeliä selvitetään. Meneillään ovat myös yhteisen toiminnallisuuden suunnittelu sekä huolellinen HR-valmistelu. Yhdistämiseen liittyvät keskustelut ja valmistautuminen ovat edenneet hyvässä yhteistyössä Helsingin yliopiston, Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston kesken.

Todettiin, että liitteenä (liite 7) on Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston yhteistyössä valmisteleva tiekartta yhdistymisprosessista.

Esitys: Keskustellaan kirjastojen yhdistämishankkeesta.

Päätös: Merkittiin yhdistämishankkeen tilanne tiedoksi.

13 §

Kansalliskirjaston kummitoiminta (Kai Ekholm), liite 8

Kansalliskirjaston ystävöitymisenä on tullut viime vuosina merkittävä toimintamuoto, joka edistää kirjaston vuorovaikutusta muun yhteiskunnan kanssa. Kummit omalta osaltaan tukevat Kansalliskirjaston toimintaa suhteillaan ja arvovallallaan. Kansalliskirjastolla on ollut ilo ja kunnia saada Kansalliskirjaston kummeiksi merkittäviä suomalaisia.

Merkittiin tiedoksi, että kummeina vuosina 2018 – 2022 toimivat:

- Pääkonsuli Johannes Koroma puolisoineen
- Kirjailija Jari Tervo
- Taidehistorioitsija ja tietokirjailija, FT Anna Kortelainen

MUUT ASIAT

14 §

Johtokunnan nykyisen kauden 2014 - 2018 päättäminen

Todettiin johtokunnan nykyinen kausi päättyneeksi. Esitettiin lämpimät kiitokset sekä johtokunnan jäsenille että Kansalliskirjaston edustajille. Puheenjohtaja totesi kirjaston olevan innovatiivinen ja eteenpäin katsova laitos ja kirjaston voi hyvillä mielin luovuttaa uuden johtokunnan haltuun.

15 §

Johtokunnan seuraava kausi 2018 – 2022

Kansalliskirjaston johtokunta nimetään kaudelle 1.4.2018 – 31.3.2022 Helsingin yliopiston hallituksen kokouksessa 28.3.2018.

16 §

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.39.

Puheenjohtaja
Ismo Silvo

Sihteeri
Anne-Mari Sund

Pöytäkirjantarkistajat

Tuula Haavisto

Cecilia af Forselles